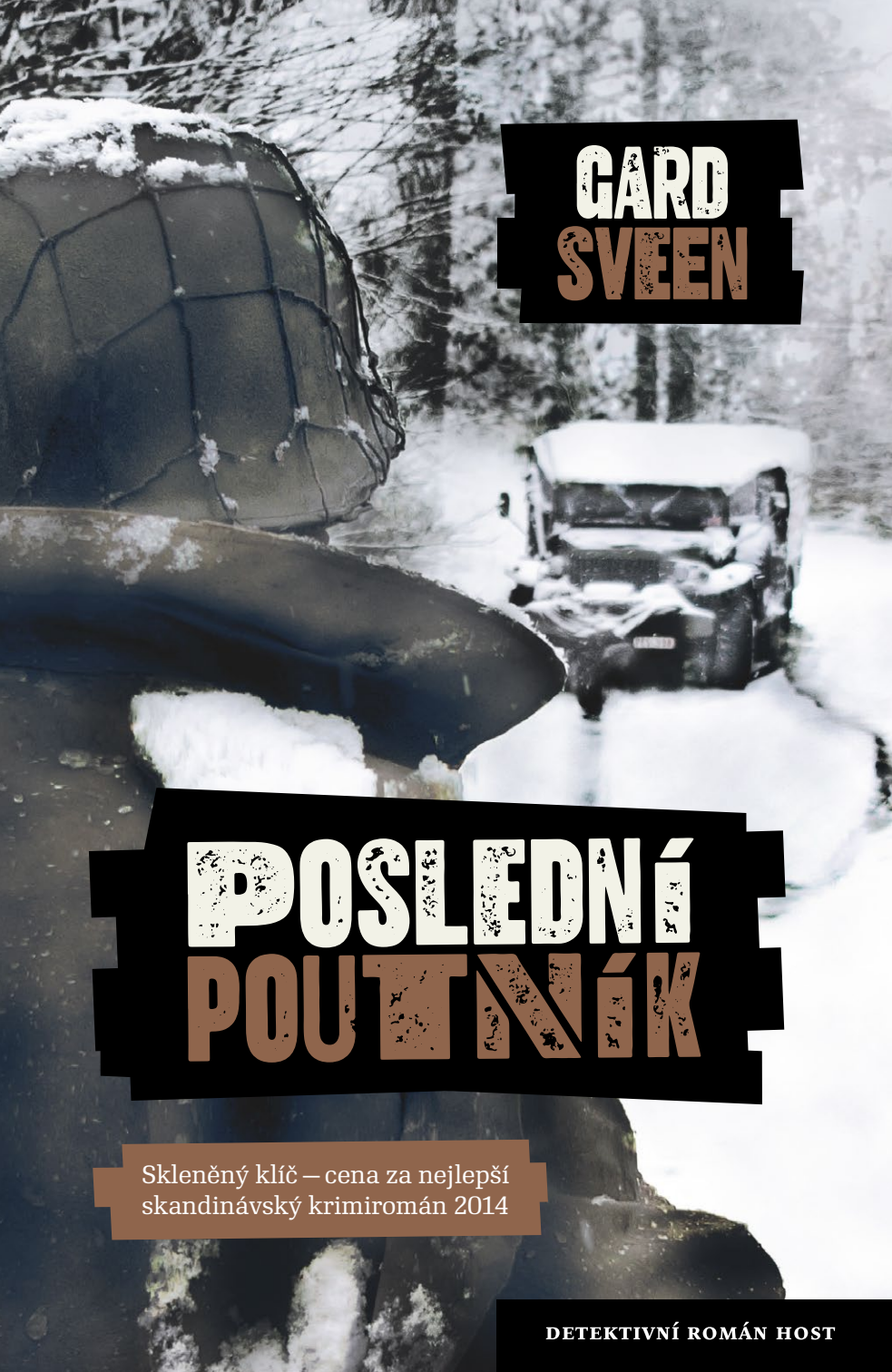

**GARD
SVEEN**

**POSLEDNÍ
POUTNÍK**

Skleněný klíč – cena za nejlepší
skandinávský krimiromán 2014

DETEKTIVNÍ ROMÁN HOST

Neděle 8. června 2003
Ulice Dr. Holma
Oslo

Mladá pečovatelka zaparkovala před velkým roubeným domem a teprve poté si uvědomila, že vrata nahoře u silnice byla otevřená. Ještě chvíličky však zůstala v autě, aby si poslechla až do konce písničky z rádia. Když skladba dozněla, vypnula rádio, vystoupila a pohledem klouzala vzhůru po vjezdu vydlážděným kameny.

Kovaná brána byla dokořán, jenže ona ji dnes neotvírala.

Nikdy přece nebývá otevřená, pomyslela si.

Pokud se za ten necelý rok, co měla Carla Oscara Krogha na seznamu svých klientů, něco naučila, byl to fakt, že on nepatří k lidem, kteří takové věci zanedbávají. Pokaždé když přišla, hned se jí ptal na to, zda za sebou nezapomněla zavřít bránu. A když se na konci dne chystala odejít, se stejnou samozřejmostí přicházelo totéž připomenutí: Nezapomeňte za sebou zavřít vrata.

A pes? ptala se sama sebe. Kde je pes?

Nezvladatelný anglický setr, kterého se ještě pořád trochu bála, ani neštěkal, ani se nevzpínal na řetězu vzadu za domem. Vždycky když vystoupila z auta, dával o sobě vědět a celý divý se trásl nedočkavostí, jak se těšil na pravidelnou dlouhou procházku.

Otočila se k domu. Zabouchla dveře od auta, možná až příliš rázně. V uších jí doznívala kovová ozvěna úderu, pak se kolem rozhostilo ticho, ještě strnulější než předtím. Udělalo se mnohem tepleji, pomyslela si. Náhlá vlna vedra, která včera zachvátila město, přestávala být příjemná a stávala se nesnesitelnou.

Když dvakrát po sobě zazvonila, už nebylo pochyb. Něco není v pořádku. Zmocnil se jí nepříjemný pocit, že úplně nedávno, jen před několika minutami tu někdo stál na schodech stejně jako ona. Někdo, kdo sem nepatří.

Ještě jednou zazvonila.

„Pane Kroghu,“ pronesla nahlas. „Carle Oscare?“

Nakonec stiskla těžkou kliku. Zamčeno.

Otočila se, pulz jí zakolísal, jen tak tak že se jí nezrychlil dech. V duchu proklela velký osamělý pozemek obklopený vysokou hradbou smrčků, které bránily jakémukoli pohledu zvenčí. Člověk si tu připadal, jako by byl úplně sám na celém světě. Kdyby vykřikla, neslyšela by ji živá duše.

Pomalu přešla podél domu. Zastavila se u okna do kuchyně, přiložila ruce ke sklu a podívala se dovnitř. Prázdné. Pokračovala ke knihovně; kolem domu vedla kamenná cestička až k zadní terase. Rozvážně našlapovala, aby se pohybovala co nejtíšeji. Metr před rohem se zastavila a opatrně přejela rukou po roubené stěně rozpálené sluncem. Obvykle by zahнала mouchy, které jí s bzukotem poletovaly před obličejem, ale tentokrát jim nevěnovala pozornost, soustředila se na pohled vpřed, svým způsobem ji to uklidňovalo. Hluboko pod ní leželo město. Sotva si všimla klikatých brázd za bílými loděmi, které nehlučně krájely fjord na malé kousky.

Zabočila za roh.

V otevřených dveřích na terasu se vlnily bílé závěsy.

Ve spodní části zorného pole se cosi zalesklo, cosi na dlaždicích pod zahradními křesly. Pod mrtvým psím tělem se rozpíjel červený vějíř. Přímo proti ní zelo rozšklebené hrdlo černobílého setra. Krev ještě ani nestačila pořádně zaschnout.

Na okamžik zatoužila utéct zpátky k autu, ale jako by ji nohy chtěly nést jen směrem k terase.

Pomalu se blížila k vlajícím závěsům a v duchu se modlila, aby ji Bůh ochraňoval.

Překročila mrtvého psa.

Pak už si pamatovala jen to, jak stojí v obývacím pokoji.

Před ní uprostřed místnosti leželo to, co bývalo Carlem Oscarrem Kroghem. Dokonce i oči byly pryč, rozsekané na cáry jako medúzy.

Jak? pomyslela si, jak mohl někdo udělat druhému člověku něco takového?

ČÁST PRVNÍ

Pondělí 28. května 1945
Zajatecký tábor 303
Jørstadmoen

Kapitán Kaj Holt z odbojové organizace Milorg se zastavil na táborovém náměstíčku. Chvilku pozoroval baráky před sebou. Pak se otočil a zadíval se na bránu, kterou vešel, jako by se chtěl ujistit, že ještě není pozdě se vrátit.

Není to náhodou tak, že by člověk nikdy neměl klást otázku, na kterou nechce znát odpověď? Možná bylo lepší nevědět, spokojit se s tím, co je, jako to dělají všichni obyčejní lidé, a žít dál. Jenže on už neměl žádný život, který by se dal žít dál. Válka ho nechtěla pustit ze svých spárů.

„Stejně by bývalo lepší, kdyby tě taky dostali,“ prohodil polohlasem. Aspoň tak to řekla jeho žena.

Několik minut po těch slovech se prostě sebral a odešel, opustil všechno, co ho posledních pět let drželo při životě, ženu, dítě, všechno. První noc strávil venku, cítil se jako vysvobozený.

Setřásl ze sebe vzpomínky a z boční kapsy uniformy vytáhl žádost o výslech, rozložil ji a pročítal slova, která sám do formuláře vyplnil.

Hauptsturmführer Peter Waldhorst. SIPO Abteilung IV. Aussendienststellen Lillehammer. Dole na papíře stál Holtův podpis. Jen hrstce lidí bylo známo, že je Waldhorst v Lillehammeru, ale nikdo netušil proč. Tak to bylo zatím nejlepší. Málokdo věděl, že do tohoto tábora, který ještě pořád obývali sovětsí zajatci, byla přestěhována i skupinka německých důstojníků.

Abteilung IV, pomyslel si. Oficiální název gestapa vypadal docela nevinně. Typicky německé, vymyslet byrokraticky dobře

kamuflované peklo. Z výše položené části údolí zaznělo silné zahřmění, poněkud neobvyklé pro začátek norského léta.

Holt žádost pečlivě složil a vrátil do kapsy. Hustý déšť už stihl proniknout látkou uniformy. Popoběhl k budově před sebou. Ale místo toho, aby vešel dovnitř, zůstal stát na schodech pod střechou, jen aby to celé ještě o několik minut oddálil. Z náprsní kapsy vylovil švédskou cigaretu; téměř všechno, co teď vlastnil, bylo švédské. Nikotin mu vrátil ztracenou rovnováhu, zklidnil mu pulz, který se v něm divoce roztepal poté, co vkročil do táborových vrat.

Jako při potopě světa, pomyslel si, když mu pohled padl na vodní masy, které bičovaly zem a divoké a zpěněné vystřikovaly zpět do vzduchu. Napadlo ho, že sám Stvořitel se v tomto okamžiku rozhodl nechat je všechny utopit za jejich hříchy, protože nikdo, skutečně *nikdo* není bez viny. I Kaj Holt zabil lidi, kteří ho ještě teď, ačkoli už bylo po všem, každou noc pronásledovali: mladí, staří, otcové, dokonce i jedna mladá matka, jíž bylo pouhých devatenáct. Když scházel po schodech, její dítě se rozkřičelo. Ještě dnes slyšel jeho pláč, jak se dere skrze tenké dveře a nese se po schodišti dolů, viděl před sebou dítě, jak opuštěně nařiká na posteli, zatímco jeho matka, sama ještě dítě, leží v předsíni v tratolišti krve.

Nikdo není bez viny.

Na okamžik si pomyslel, jak dobře to zní, že by si to měl zapsat někam na papírek a přidat k ostatním papírkům. V posledních letech si na ně čmáral všechno, co by mohlo, jak si namlouval, v budoucnu tvořit jeho paměti, kdyby to však vůbec někoho zajímalo. Kdyby vůbec přežil – neříkal si to právě tak? A opravdu odešel bez svých papírků? Až dosud ho to ani nenapadlo. Musí je získat zpět. Tak daleko nemyslel, když před půldruhým týdnem opustil ženu a dítě a zmizel ze svého života, poslední den před státním svátkem, prvním svobodným 17. květnem od roku 1939. Zápisky ukryl do krabice od bot, kterou vložil do námořnické truhly se starými šaty stojící na půdě domu v Terezině ulici. A tam také všechno zůstane, pokud se nevrátí domů.

Škulbl sebou, protože vzduch prořízl nečekaný zvuk rychle jedoucího vojenského džípu; vůz se vynořil zpoza rohu, prudce

zabrzdl a zastavil přímo před schodištěm, na kterém Holt stál. Mladý americký řidič zůstal sedět s hlavou opřenou o sedadlo a v ústech zamyšleně převaloval žvýkačku.

Když se dveře vedle Kaje Holta otevřely, měl už téměř dokouřeno. Vyšli z nich dva muži, hned nato se však prudce zastavili, zřejmě si dosud nevšimli změny počasí. První z nich byl Američan, hodností kapitán stejně jako Holt, druhý byl oblečený v civilu. Když jej civilista míjel, lehce o něj zavadil a švédsky cosi zabručel na omluvu. Americký kapitán Holtovi krátce pokynul na pozdrav a oba pak pokračovali po schodech dolů. „*Get back in,*“ pronesl kapitán k řidiči, který se chystal vystoupit, aby otevřel dveře na straně spolujezdce.

Civilista měl nápadně dětský obličej, nejprve se dlouze na Holta zadíval a pak nasedl do auta. Zdálo se, jako by jeho ústa pod mokrou krempou klobouku neurčitě naznačila úsměv.

Kaj Holt sledoval džíp, dokud nezmizel mezi stromy, a odkudsi mu vytanul na mysli pocit, že toho muže, toho civilistu, už někdy viděl. Ten dětsky vypadající obličej, měkké rysy, musel ho už někde potkat, nebo ne? Ne, řekl si nakonec, to si určitě jen namlouvám. Nejspíš by mu mělo být divné, že se tu po táboře prochází švédský civilista spolu s americkým důstojníkem, ale nad tím se nijak nepozastavil. Osvobození země vedlo k natolik chaotickým poměrům, že už ho dokázalo překvapit jen máloco.

Zahodil nedopalek a otočil se. Drátěné sklo vstupních dveří ještě pořád zdobila říšská orlice na kruhu se svastikou. Pohled na ni ho vyvedl z míry, a tak se na okamžik zastavil s rukou na klice.

Anglický poručík za improvizovanou přepážkou měl husté černé vlasy, které se zářivě leskly. Vypadal, jako by v kanceláři poseděl celou válku a teď přijel sem, aby celou zemi převzal z německých rukou. Vedle něj stál ozbrojený příslušník britské vojenské policie a tvářil se namyšleně. Poté co tu Angličané strávili necelý měsíc, vypadali, jako by jim patřilo celé Norsko, jim a Američanům. Ty si ještě poměrně oblíbil, ale vůči Angličanům pociťoval jakousi podivnou nelibost. Angličané neměli potřebu prohlašovat před celým světem, že jsou vládcí, předpokládali, že to o nich všichni vědí.

Kdyby Kaji Holtovi někdo před pouhými několika týdny vykládal, že si bude přát, aby už ti zatracení Angličani odjeli domů, ani by nezapochyboval o tom, že dotyčnému úplně přeskočilo. Přesně tak, jako může přeskočit člověku, který leží bez hlesu pod podlahou pokojíku pro služku v bytě ve Valkýřině ulici a slyší dech gestapáka stojícího na druhém konci místnosti.

Vytáhl z kapsy kabátu žádost o výslech. V jednom rohu se namočila a papír se o několik centimetrů natrhl. Angličan jej vzal do ruky, ale stále se na Holta díval, jako by měl co do činění s pitomcem. Pak si odevzdaně povzdechl a papír narovnal. Kaj Holt se zatím hryzl do tváře, aby mu neuklouzla nějaká nevhodná poznámka o Angličanech. Žádost se mu nakonec vrátila i s poručíkovou muří nohou na místě podpisu. Rotný z britské vojenské policie před ním rychle sestupoval po schodech do sklepa. Nad temnou chodbou se jako blána vznášel pach plísně, až Holt zatoužil po čerstvém vzduchu.

Přede dveřmi místnosti, ve které se měl podle anglického rotného nacházet Peter Waldhorst, stál mladý příslušník Milorgu. Chlapec se postavil do pozoru, ale Holt jeho pozdrav mávnutím ruky odmítl. Nato zabručel několik slov k Angličanovi a počkal si, až zmizí stejnou cestou, kterou přišli. Pak se rozhlédl kolem dokola. Schodiště v této části sklepa bylo zabedněné širokými neotesanými prkny. Prohrábl si vlasy a pokusil se nemyslet na nepříjemný fakt, že se nachází v podzemí, v temném a vlhkém sklepe, z nějž vede jen jedna cesta ven. Slabě se chvějící ruka prozrazovala, že jeho pokus nebyl příliš zdařilý.

Protáhl se kolem zelenáče z Milorgu a stiskl kliku. Světlo z úzkého sklepního okénka ho bodlo do očí a na chvíli oslepilo natolik, že jen stěží rozeznal, co je uvnitř. Po několika vteřinách vytušil obrysy ležícího muže schouleného vzadu v rohu. Holt se ve dveřích zastavil, zasáhl ho pocit překvapení, který ho na okamžik zcela ochromil: že vidí před sebou ve sklepe Němce ležícího na hrubé betonové podlaze a zbitého jako psa.

Prudce škulbl hlavou k mladému odbojáři, který si pohrával s hlavní schmeisseru zavěšeného na prsou. Teprve teď si Holt všiml,

že má v očích strach a jeho obličej je přinejlepším bílý. Chlapec konečně opustil místnost a zavřel za sebou.

Když Němec uslyšel kroky, které přehlušily tlukot deště zaznívající zvenčí, zvedl ruce, aby si zakryl hlavu, pomalu, ale určitě jak nejrychleji dovedl. Jednu paži měl viditelně znehybněnou bolestí. V koutě byla tma a stěželo se dalo něco jasně rozeznat, ale mohlo se zdát, že Němec pláče. Opravdu, bezpochyby, pomyslel si Kaj Holt. Nu dobrá, řekl si. Stejně seš zatraceněj převít a všechny kopance, co se do tebe vešly, sis do posledního zasloužil. Po několika vteřinách z něj hněv vyprchal a Holt proklel sám sebe, že si vůbec takové myšlenky připouští.

„*Hauptsturmführer Waldhorst?*“ pronesl polohlasem.

Němec neodpovídal. Držel ruce nad hlavou. Člověk si musí vybrat. Když si chráníš prsa nebo rozkrok, tak tě kopnou do hlavy. A to pak máš smrt dost jistou.

„Peter Waldhorst?“

Ozval se jakýsi zvuk. Něco jako ano.

„*Möchten Sie nach Hause fahren?*“ zeptal se Kaj Holt.

Od Petera Waldhorsta zazněl tlumený smích.

„Já nejspíš nejsem jedním z nich.“

„Ale ano. Mám dost kontaktů na to, abych vás dostal domů,“ řekl Kaj Holt.

Sám ani nevěděl, zda je to pravda. Ale právě to nemusel Waldhorst tušit. Když to bude hodně zlé, zastřelí ho.

Kaj Holt ještě jednou pronesl otázku, jíž by v tom stavu, ve kterém se nacházel Peter Waldhorst, nikdo nedokázal odolat.

„Chcete odjet domů?“

Nastala dlouhá odmlka. Zvuk deště narážejícího do sklepního okna zeslábl, jako by se mraky začaly zvedat.

„Mám malou dceru,“ zaznělo konečně od Waldhorsta z kouta.

„Cožpak my všichni nemáme nějakou malou dceru?“ opáčil Kaj Holt.

„Viděl jsem ji jedinkrát.“

Déšť začal znovu těžce bušit do sklepního okénka.

„Kdo jste?“ otázal se Peter Waldhorst.

Holt neodpověděl. Místo toho se otočil a přistrčil si židli, která stála na opačné straně místnosti. Několik vteřin hrozilo, že ho syrový sklepní zápach omráčí. Znovu se ocitl pod prkennou podlahou bytu ve Valkýřině ulici. Na okamžik se pevně chytil opěradla.

„Řekněte mi, kdo jste,“ zopakoval Waldhorst, tentokrát dokonale norštinou. Holtovi přejel mráz po zádech. Z nějakého důvodu nemohl vystát Němce, kteří hovořili norsky, zvláště pokud mluvili tak dobře jako Waldhorst. Jako by chtěli říct: Jsme jako vy a vy jste jako my, tak složme zbraně a žijme jako bratři.

„Holt. Kaj Holt.“

Waldhorst vydal jakýsi zvuk.

„Muž, jehož střezili andělé,“ pronesl potichu. „Takže takhle vypadáte.“

Kaj Holt už slyšel o tom, že mu Němci dali přezdívkou Anděl. Ale bylo mu to jedno. V anděly nevěřil a nevěřil už ani v sebe sama. Jednou se ho celý týden Němci pokoušeli roztrhat na kusy, až ho pak znenadání vyhodili na ulici. Možná nad ním přece jen někdo bděl. Možná by měl věřit v něco většího než v sebe sama. Ale teď už to bylo jedno.

„Máte žízeň, Hauptsturmführere?“

„Nemůžu...“ Peter Waldhorst sňal ruce z obličeje a na podlahu vyplivl krvavý hlen, „...pít...“

Kaj Holt vyšel na chodbu. „Přineste vodu.“ Mladík z Milorgu vypadal ještě o něco vyděšeněji než předtím. Odněkud dál z chodby se zpoza zavřených dveří ozývaly tupé rány. „Teď hned!“ zvolal Kaj Holt, aby se chlapec probral. „A koukejte se podívat, jestli ne-najdete nějaké obvazy nebo ručník nebo něco takového, ksakru.“

Zpátky v místnosti vytáhl z kapsy cigarety. Našel mezi nimi dvě, které nebyly úplně promočené, jednu zapálil a podal Peteru Waldhorstovi.

Němec se pokusil vzepřít na lokti, hned to však vzdal. Mladý obličej se zkrivil bolestí, ale přes rty mu nepřešla jediná hláška. Holt se rozhlédl po místnosti. V jednom koutě uviděl dvě židle. Jedna z nich měla zlomenou nohu a ležela na zemi. Holt si pomyslel, že by měl promluvit se zastoupením Červeného kříže tady v táboře,

ale rychle tento nápad zapudil. Aby se zastal Němce? Důstojníka gestapa? Takového mladíčka, mladšího než on sám?

Přitáhl si nepoškozenou židli, Němce na ni posadil a vsunul mu cigaretu mezi rty. Waldhorst zhluboka vtáhl kouř, pak cigaretu uchopil levačkou a prsty přejel přes zkrvavená ústa. Pravou paži měl nejspíš vykloubenou nebo zlomenou. Kaj Holt si v duchu přikázal už na to nemyslet. Waldhorst jistě dostal, co mu patřilo. Dostal poctivou tradiční nakládačku a kdo takovou nikdy nezažil? I samotní Němci s tím otáleli, dokud to nebylo nezbytně nutné. První hodiny výslechu nebyly nic; pokud to člověk nevěděl předem, mohl si myslet, že ho pozvali na nějaký kávový dýchánek. O několik hodin později to začalo. Ani tvá vlastní matka tu mrtvolu nepozná, sdělili Kaji Holtovi. Moje matka je mrtvá, odpověděl na to Holt. To je rozvzteklilo jako psy. A teď tu stál před tímhle mladým důstojníkem gestapa a říkal si, že všechno bylo marné. Všechny ty roky, všechna bolest, jeho vlastní nesmyslné přežití. Když ho mylným řízením osudu zaměnili za jiného odbojáře, mučili i jeho. Ale mučení nebylo to nejhorší. Nejhorší bylo ležet pod podlahou jako v rakvi, jako živá mrtvola, a jen čekat.

„Takže,“ spustil Peter Waldhorst a odhodil na zem napůl vykouřenou cigaretu. „Proč jste ke mně tak přátelský?“

Kaj Holt znovu vytáhl z kapsy balíček, připálil si novou cigaretu od staré a nedopalek hodil na hrubou betonovou podlahu.

„Vy jste byl celý dvaadvacátý rok v Oslu, že?“

„Když to víte, tak proč se ptáte?“

„Protože vás nemůžu najít v žádných dokumentech z té doby. Pracoval jste pro Abwehr?“

Peter Waldhorst zkřivil obličej do grimasy, kterou si Holt vyložil jako přitakání.

„Kdo vám to řekl?“ zeptal se Waldhorst posléze.

„Jeden muž, který už nebude dlouho žít,“ odpověděl Kaj Holt. „O to se nestarejte.“

„Starat jsem se přestal už dávno,“ namítl Waldhorst.

„Jestli tedy nechcete skončit jako on, navrhuju, abyste se mnou spolupracoval.“

Oba muži dlouhou chvíli pozorovali jeden druhého, až Waldhorst zavřel oči a přikývl.

„Je tu něco, čemu nerozumím,“ pronesl Holt a dál mlčky kouřil.

„A myslím si... že vy jste jediný, kdo mi může pomoci... tedy s tím, čemu nerozumím.“

„Člověk vždycky něčemu nerozumí,“ odpověděl tiše Peter Waldhorst.

„Na podzim dvaadvacátého roku...“ začal Holt spíš sám pro sebe než k Hauptsturmführeru Waldhorstovi, ale pak se musel z nějakého důvodu odmlčet, na okamžik ho zradil hlas. Odkášlal si, pak ještě jednou, jenže moc to nepomohlo.

Chvíli dlouhou jako věčnost na sebe oba muži zírali.

„To vůbec nebyl dobrý podzim,“ řekl nakonec Peter Waldhorst.

Z jeho pohledu Holt vytušil, že Waldhorst ví, na co se chce zeptat. A jaká bude odpověď. Jen na to pomyslel, málem se dal pláče. Ale ne tady a ne teď. Co by byl za vítěze, kdyby se rozplakal poraženému u nohou?

„Ten podzim... jsme si hráli na prsou hada, přeběhlíka,“ rozpovídal se Kaj Holt. „Byl to mladý muž jménem Gudbrand Svendstuen, o tom jistě víte, jenže já si myslím...“

Otevřel ústa, aby položil otázku, ale pak ji nechal nevyslovenou.

„Myslíte si, že Svendstuen nebyl ten pravý?“ zeptal se Waldhorst, jako by mu četl myšlenky.

Holt téměř neznatelně přikývl.

„A nebyl?“ zeptal se.

„To vám nemůžu říct.“

„Pak vám ani já nemůžu pomoci,“ prohlásil Kaj Holt.

„Tak ať,“ pravil Waldhorst. „Možná se o sebe dokážu postarat sám, kdo ví.“

Znovu zavládlo ticho.

Kaj Holt zvažoval své možnosti. Už tím, že sem přišel, se dopustil chyby. Další chybou bylo to, že neměl nic konkrétního, co by Waldhorstovi nabídl. Pravda byla taková, že mír nastolil někdo jiný než Norové, takže pro člověka jako Waldhorst on stejně nemohl nic udělat.